

26 Augustus2021
02-2021

ING Focus

Sectorale verandering van de werkgelegenheid

- De Belgische economie is voortdurend in beweging. In de periode 2008-2019 zijn er netto **422 000 banen bijgekomen**. Maar dit is slechts het topje van de ijsberg. Naast de banen die "van eigenaar veranderen", worden veel banen gecreëerd in de groeisectoren en gaan andere verloren in de krimpende sectoren. Dit veroorzaakt een **verschuiving in de sectorale structuur van de werkgelegenheid**.
- Terwijl de **metaalverwerkende sector, de financiële sector, de verzekeringssector en de groothandel** de grote verliezers van deze periode zijn (samen goed voor 60.000 netto banenverliezen), zijn zes sectoren, waaronder **sociaal werk, onderwijs en volksgezondheid**, alleen al verantwoordelijk voor de schepping van meer dan 430.000 banen in België.
- Er heeft dus een aanzienlijke **verschuiving** plaatsgevonden van de marktsectoren naar de overwegend niet-marktsectoren die verband houden met de ondersteuning van mensen. In de marktsector zijn de **tertiaarisering** van de economie en de **specialisering** van de activiteiten eveneens waarneembaar, evenals de opkomst van **nieuwe technologieën**, zoals blijkt uit de sector computerprogrammering en consultancy.
- De sectorale verschuiving van de werkgelegenheid is niet zonder gevolgen: zij **vermindert** de groei van de productiviteit per werknemer op nationaal niveau **met de helft** en vermindert de groei van het gemiddelde uurloon met **een kwart**.
- Dit doet vragen rijzen over de toekomstige welvaartscreatie. Met name gezien de vergrijzing van de bevolking is het onwaarschijnlijk dat de werkgelegenheidsgroei in de niet-marktdiensten op korte termijn zal omslaan.
- Deze ontwikkeling moet echter gepaard gaan met een sterkere groei (in termen van activiteit en dus werkgelegenheid) in de sectoren met een hoge productiviteit. De sectoren **juridische en boekhoudkundige dienstverlening en gespecialiseerde activiteiten, computerprogrammering en -adviesing, en installatie en reparatie van machines** bevinden zich reeds in deze situatie: zij combineren een uitbreiding van de bedrijvigheid en de werkgelegenheid met een hogere productiviteit en productiviteitsgroei dan het nationale gemiddelde. Maar er is meer nodig om te zorgen voor voldoende nationale productiviteitswinsten.
- Dit is een grote uitdaging. Het referentiescenario dat de Studiecommissie voor de vergrijzing gebruikt om de budgettaire gevolgen van de vergrijzing te berekenen, gaat uit van een productiviteitsgroei van 1,2% per jaar. **Dit cijfer lijkt zeer moeilijk haalbaar indien de tot dusver waargenomen werkgelegenheidstendensen aanhouden.**
- Afgezien van de productiviteitskwesaties is er dus de kwestie van de **houdbaarheid van de overheidsfinanciën**. De overheidsinkomsten zijn een deel van de gecreëerde toegevoegde waarde (die weer verband houdt met de productiviteit), en de overwegend niet-marktsectoren zijn op de een of andere manier afhankelijk van de overheidsuitgaven.

Philippe Ledent

Expert Economist
Brussels +32 2 547 31 61
Philippe.ledent@ing.com

Verandering is er altijd

Komt er een wereld na corona, die fundamenteel anders zal zijn dan de wereld ervoor? Die vraag houdt weinig steek. Een economie verandert voortdurend en crisissen doen weinig meer dan die evolutie versnellen. Dat de economie van een stabiele toestand vóór de crisis zou overgaan in een andere stabiele toestand erna, is dan ook een misvatting.

We kunnen die permanente verandering aantonen aan de hand van de sociaal-economische cijfers. In dit geval gebruiken we daarvoor de werkgelegenheidscijfers per sector. De geanalyseerde periode loopt van de financiële crisis (2008) tot 2019¹, net vóór de coronacrisis. Die periode bestrijkt dus een volledige cyclus van de Belgische economie.

In 2008 waren er in België 4,47 miljoen arbeidsplaatsen. In 2019 waren dat er 422.000 meer, wat neerkomt op een totale toename van 9,4%. Tegelijk is de beroepsbevolking (de 15- tot 64-jarigen) met circa 4% gegroeid, wat wil zeggen dat de werkgelegenheidsgraad (totale werkgelegenheid / beroepsbevolking) is toegenomen met 3 procentpunt. Die cijfers schetsen echter geen nauwkeurig beeld van de bewegingen op de arbeidsmarkt. Elke dag komen er banen bij, terwijl andere verdwijnen. Mensen veranderen van werk, vinden een eerste baan of gaan met pensioen. Volgens de cijfers van Dynam² krijgen elk jaar bijna 500.000 banen een 'nieuwe eigenaar', scheppen organisaties (bedrijven, verenigingen, overheden ...) die in de lift zitten zowat 200.000 banen en gaan in organisaties die achteruit boeren ongeveer evenveel arbeidsplaatsen verloren. Het nu eens positieve, dan weer negatieve verschil tussen de gecreëerde en vernietigde arbeidsplaatsen bepaalt de netto ontwikkeling van de werkgelegenheid, het enige cijfer waar aan het einde van de rit naar wordt gekeken. Laten we echter niet uit het oog verliezen dat er zich in België elke werkdag gemiddeld zo'n 3.000 'verschuivingen' van arbeidsplaatsen voordoen.

Naarmate er arbeidsplaatsen gecreëerd worden of verdwijnen, verandert het weefsel van de Belgische economie. Er zijn verschuivingen binnen sectoren (met ondernemingen of organisaties die groeien en andere die krimpen), maar ook tussen de verschillende sectoren van de economie. Het is die laatste evolutie waar we hier dieper op ingaan.

Winnaars en verliezers

In welke sectoren zijn er, als we kijken naar de gegevens over de werkgelegenheid aan de hand van de NACE-nomenclatuur (64 sectoren), banen bijgekomen of net verdwenen? We focussen om te beginnen op de sectoren die ten minste 50.000 werknemers tellen. Dat zijn er 21, die samen goed zijn voor iets meer dan 4 miljoen banen, 83% van de totale werkgelegenheid. De sector 'maatschappelijke dienstverlening, met en zonder huisvesting' is van alle categorieën de kampioen in banencreatie, met een groei van meer dan 93.000 arbeidsplaatsen over de geanalyseerde periode. In totaal aantal banen staat hij in België bovendien op de vijfde plaats (315.000 banen in 2019). Deze sector omvat de rust- en verzorgingstehuizen, maar ook de opvang van personen met een handicap, kinderen en vluchtelingen³. De sector 'rechtskundige en boekhoudkundige dienstverlening, activiteiten van hoofdkantoren en adviesbureaus op het gebied van bedrijfsbeheer' en een vrij brede sector met diverse diensten aan ondernemingen ('beveiliging, beheer van gebouwen, landschapsverzorging, administratieve en ondersteunende activiteiten ten behoeve van ondernemingen') creëerden over diezelfde periode respectievelijk 89.400 en 70.100 banen. In drie andere sectoren kwamen er rond de 30.000 arbeidsplaatsen bij. Dat zijn het onderwijs, de 'terbeschikkingstelling van

---

¹ Ook voor 2020 zijn de cijfers beschikbaar. Wij kiezen er hier echter voor die niet te gebruiken, omdat we met gegevens over een volledige cyclus van de economie willen werken, maar ook omdat de invloed van de coronacrisis op de werkgelegenheid nog niet helemaal duidelijk is.

² Goesaert, T. et al. (2019), Arbeidsmarktdynamiek in België en in de gewesten.

³ De gedetailleerde nomenclatuur en inhoud van elke sector vindt u hier:

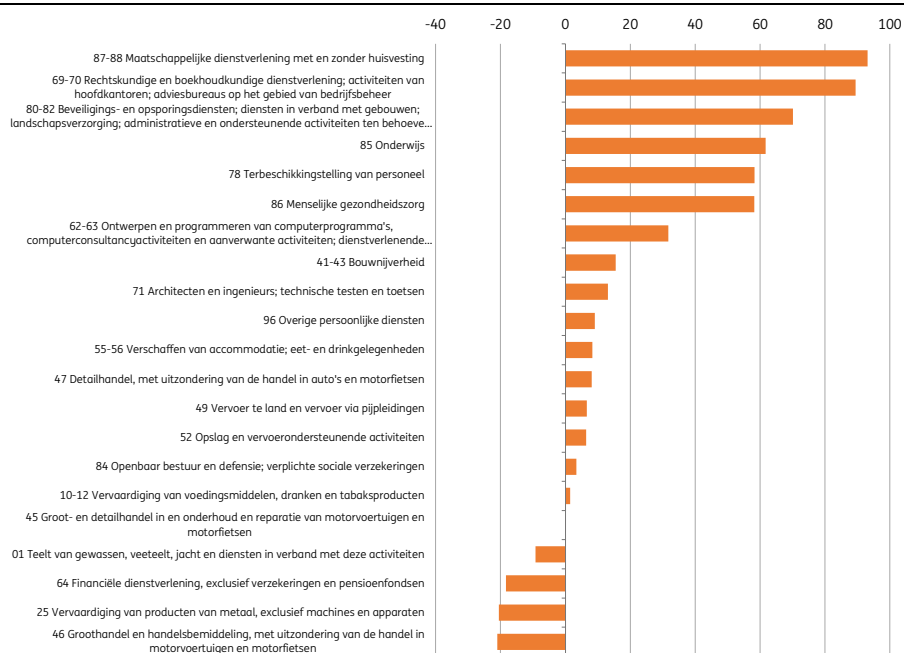
<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/5902521/KS-RA-07-015-EN.PDF>

personeel' (met daarin onder meer de uitzendarbeid) en de menselijke gezondheidszorg (ziekenhuizen, artsen, tandartsen, analyselaboratoria...). Die zes sectoren samen tekenden in 2019 voor 39% van de totale werkgelegenheid in België en creëerden over de geanalyseerde periode meer dan 430.000 arbeidsplaatsen.

Bij de sectoren die in 2019 meer dan 50.000 arbeidsplaatsen telden, zijn er daarentegen vier tussen 2008 en 2019 gekrompen (in elk geval qua werkgelegenheid). Dat zijn de landbouw (-9.200), de financiële dienstverlening en verzekeringen (-18.300), de vervaardiging van producten van metaal (exclusief machines en apparaten; -20.500) en de groothandel (uitgezonderd auto's en motorfietsen; -21.000). In het totaal gingen in die sectoren per saldo 70.000 banen verloren.

Bijlage 1 toont de ontwikkeling in de andere sectoren. Daar zijn toch ook enkele sectoren bij die voor veel werkgelegenheid zorgden: er kwamen 15.000 banen bij in de reparatie en installatie van machines en apparaten, maar ook 12.000 in de sector afvalwaterafvoer, inzameling, verwerking en verwijdering van afval, en 6.400 bij verenigingen. Anderzijds verdwenen over de geanalyseerde periode in de auto-industrie bijna 15.000 arbeidsplaatsen, in de metaalverwerkende industrie meer dan 10.000 en in de textielindustrie bijna 17.000.

Gr. 1 Netto toename (+) of afname (-) van de werkgelegenheid in de verschillende sectoren van de economie (.000, 2008 – 2019)

Bron : NBB, eigen berekeningen

De industrie kwijnt weg, de begeleiding, ondersteuning en verzorging van mensen bloeien

Wat moeten we uit die ontwikkelingen onthouden? Ten eerste dat globaal genomen de werkgelegenheid in de industrie verder afneemt. Dat is weliswaar deels het gevolg van productiviteitswinsten en de uitbesteding van taken (zie hierna), maar het heeft ook te maken met een achteruitgang van de sector, waarin het activiteitsniveau over de volledige periode met slechts 4,1% toenam (terwijl het bbp met 14,6% steeg). Ten tweede dat, terwijl de neergang in financiële dienstverlening en verzekeringen vrij logisch is in de nasleep van de financiële crisis, in de forse afname van de werkgelegenheid in de groothandel wellicht tot uiting komt dat een aantal tussenpersonen in binnenlandse of

internationale toevokerketens aan belang verloren heeft. Het kan echter ook zijn dat dergelijke activiteiten zijn gedelokaliseerd. Daarbij dient overigens ook gezegd dat er in de kleinhandel over de beschouwde periode zowat 8.000 banen zijn bijgekomen.

Ten derde dat de uitbesteding van taken in ondernemingen verder gaat, zoals blijkt uit de sterke toename in juridische en boekhoudkundige activiteiten en ondersteunende diensten voor bedrijven (160.000 extra banen). Die vloeit voort uit de – zeker niet nieuwe – trend naar specialisatie in een brede waaier van taken die vroeger binnen bedrijven werden uitgevoerd, maar meer en meer aan gespecialiseerde organisaties worden toevertrouwd⁴.

Tot slot dat de begeleiding, ondersteuning en verzorging van personen, van kinderen tot bejaarden⁵, inzake werkgelegenheid de belangrijkste sector is in België. Die cluster vertegenwoordigt meer dan één miljoen werknemers (22% van de totale werkgelegenheid) en creëerde tijdens de geanalyseerde periode 213.000 arbeidsplaatsen. Ter vergelijking: de sector weegt qua werkgelegenheid in 2019 zwaarder dan de industrie en de bouw samen of de combinatie van handel, transport en horeca. Dat was in 2008 zeker niet het geval en wijst op een grote verschuiving in de Belgische economie.

Aanzienlijke macro-economische gevolgen

De sectorale evolutie van de werkgelegenheid is niet zonder gevolgen voor de evolutie van bepaalde macro-economische indicatoren voor België. Zo is de productiviteit per werknemer⁶ in België in de bestudeerde periode (2008-2019) slechts met 2,6% gestegen⁷. Maar in feite is dit cijfer de combinatie van de ontwikkeling van de productiviteit in elke sector van de economie EN de verschuiving in activiteit en werkgelegenheid tussen de sectoren. Met andere woorden, als een arbeidsplaats die verloren gaat in een sector met een productiviteit die hoger is dan het gemiddelde per uur, wordt gecompenseerd door een arbeidsplaats die wordt geschapen in een sector met een lagere productiviteit, zal de gemiddelde productiviteit dalen, zelfs als de productiviteit in beide sectoren stijgt. Dat is echter precies wat er gebeurt: de sectoren die banen verliezen (industrie, financiën en verzekeringen, en landbouw) hebben een productiviteit die hoger is dan het Belgische gemiddelde, terwijl de gecreëerde banen vooral te vinden zijn in sectoren waarvan de productiviteit onder dat gemiddelde ligt (menselijke gezondheidszorg, administratie en onderwijs, overige diensten). Als dit samenstellingseffect buiten beschouwing wordt gelaten, zou de gemiddelde productiviteit in dezelfde periode met 6,1% zijn gestegen.

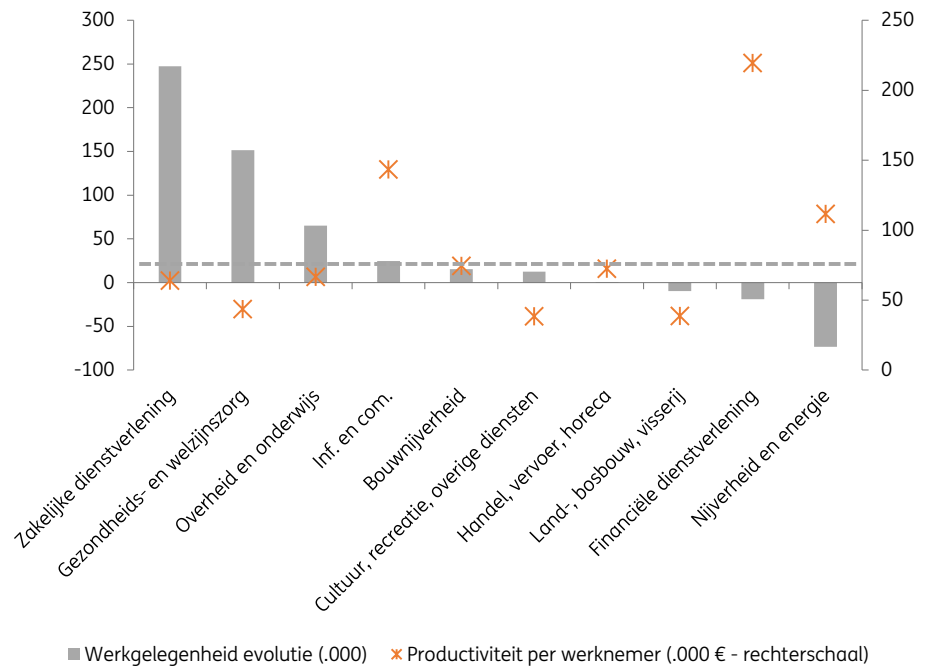
⁴ De baan van een jurist die in dienst was van een industrieel bedrijf, bijvoorbeeld, werd meegeteld in de werkgelegenheid in de industrie. Na uitbesteding van die taken wordt de werkgelegenheid aan de sector juridische dienstverlening toegerekend.

⁵ De som van maatschappelijke dienstverlening, onderwijs en menselijke gezondheidszorg.

⁶ Het zou nauwkeuriger zijn om productiviteit per gewerkt uur te gebruiken. Dit cijfer is echter alleen beschikbaar voor werknemers in loondienst, terwijl de economische activiteit voor alle werknemers wordt berekend. De toename van deeltijdwerk (het aantal gewerkte uren per werknemer is in de betrokken periode met 1% gedaald) vertraagt de groei van de productiviteit per werknemer dan ook enigszins.

⁷ Aangezien vastgoedactiviteiten toegerekende huren omvatten, heeft het begrip productiviteit niet veel betekenis. Daarom laten wij deze sector buiten de analyse en de berekeningen.

Gr. 2 Evolutie van de totale werkgelegenheid (.000, 2008-2019) en productiviteit per werknemer (.000€, 2019)

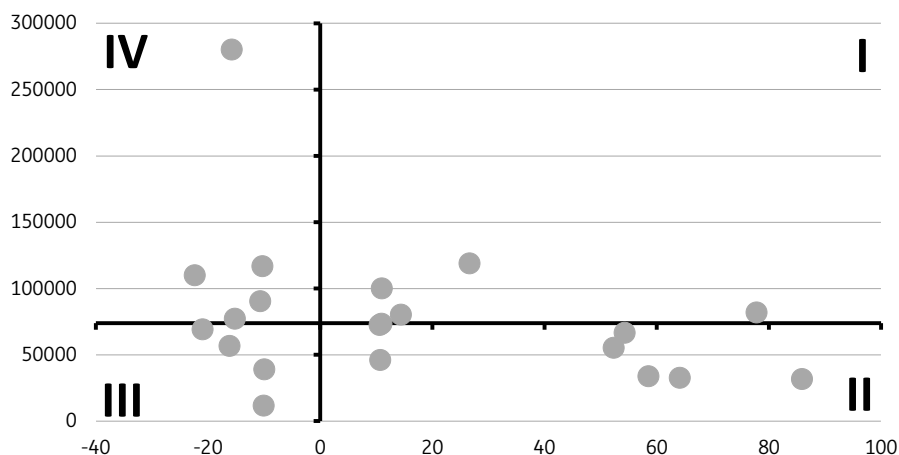

Bron : NBB, eigen berekeningen. Nota: de stippellijn geeft de gemiddelde productiviteit voor België weer, exclusief de vastgoedsector.

Kader: meer hoogproductieve sectoren zijn nodig

De kwestie van de productiviteit per sector kan ook meer in detail worden bestudeerd (NACE 64). Zo worden in grafiek 2 de sectoren die in de periode 2008-2018 minstens 10 000 banen hebben gewonnen of verloren, uitgesplitst volgens hun productiviteitsniveau per werknemer (2018). **Kwadrant II** omvat de sectoren **maatschappelijk werk, beveiliging en administratieve dienstverlening, werkgelegenheid, onderwijs en menselijke gezondheidszorg**. Zoals gezegd zijn deze sectoren belangrijke werkverschaffers, maar aangezien hun productiviteit onder het gemiddelde ligt, remt hun groei de groei van de laatstgenoemde af. Daarentegen zijn verschillende sectoren die verband houden met de **industrie, de financiële dienstverlening en de groothandel** in **kwadrant IV** ondergebracht: zij worden gekenmerkt door een hoge productiviteit per werknemer, maar door structurele veranderingen in de economie, digitalisering of de uitbesteding van bepaalde functies, verliezen zij banen (en vaak zelfs toegevoegde waarde).

Gr. 2 Evolutie van de totale werkgelegenheid per NACE 64-sector (2008-2018 - horizontale as, duizenden) en productiviteitsniveau per werknemer (2018 - verticale as, €)

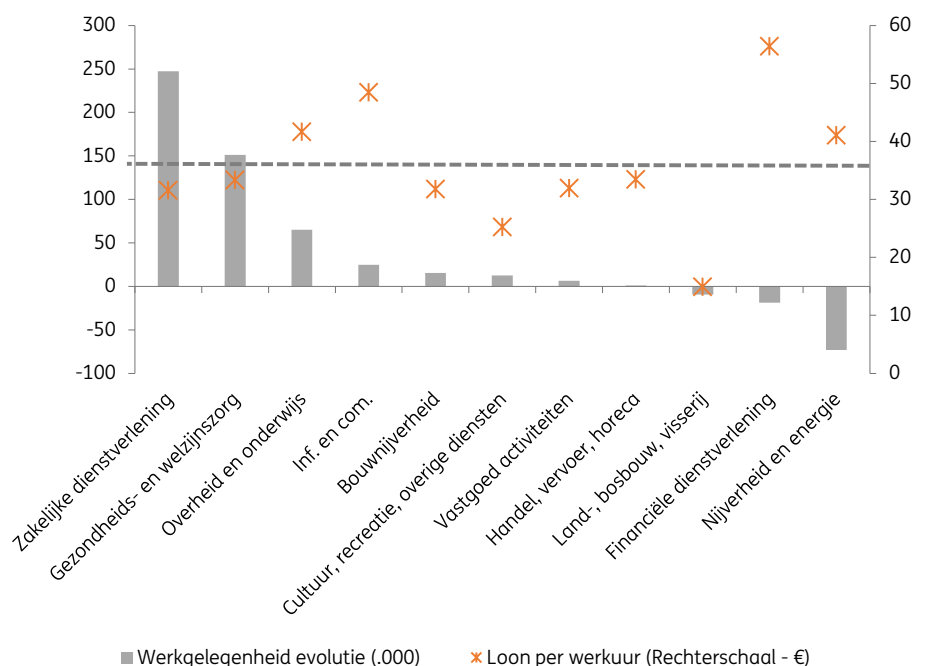
Bron : NBB, eigen berekeningen.

Gelukkig zijn er sectoren die deze situatie gedeeltelijk compenseren. Dit is voornamelijk het geval voor **rechtskundige en boekhoudkundige dienstverlening; activiteiten van hoofdkantoren; adviesbureaus op het gebied van bedrijfsbeheer, reparatie en installatie van machines en apparaten**, en natuurlijk de sector **programmeren en overige informatica-activiteiten**. Ze zijn verzameld in **kwadrant I**. Deze sectoren scheppen niet alleen banen in België, maar worden ook gekenmerkt door een productiviteit per werknemer die hoger is dan het gemiddelde. De drie bovengenoemde sectoren hebben ook het voordeel van een bovengemiddelde groei van de productiviteit per werknemer in de betrokken periode. Zo is het aantal banen in de sector programmering, consultancy en andere IT-activiteiten met bijna 32.000 of 68% gestegen. In 2019 was deze sector goed voor bijna 89.000 banen. Tussen 2008 en 2018 was de productiviteitsgroei bijna twee keer zo groot als het nationale gemiddelde en het productiviteitsniveau van de sector lag in 2018 60% hoger dan het gemiddelde. Andere sectoren hebben dezelfde kenmerken. Deze omvatten, maar zijn niet beperkt tot, de **farmaceutische industrie, opslag, wetenschappelijk onderzoek en ontwikkeling, en de levensmiddelenindustrie**.

De sectoren die in staat zijn de productiviteit en de groei daarvan op nationale schaal te verhogen, zijn dus aanwezig op het grondgebied. Maar zij volstaan nog niet om de sectorale transformatie van de economie en de werkgelegenheid in een duurzame productiviteitsgroei te vertalen.

Hetzelfde verschijnsel doet zich voor op het gebied van de verloning. In België als geheel is het loon per gewerkt uur in die periode met 22% gestegen. Als we de cumulatieve prijsstijging over dezelfde periode (19,2%) daarvan aftrekken, zou blijken dat de reële stijging van het loon per uur iets meer dan 2,5% bedroeg. Maar ook hier is de schijn bedrieglijk, want de ontwikkeling van het gemiddelde hangt evenzeer af van de ontwikkeling van de lonen in elke sector als van de ontwikkeling van het gewicht van elke sector in de Belgische economie. Ook hier speelt dit laatste effect in België een grote rol : banen gaan verloren in sectoren waar het uurloon boven het gemiddelde ligt, en banen worden vooral geschapen in sectoren waar het onder het gemiddelde ligt. Dit samenstellingseffect vertraagt de groei van het gemiddelde, onafhankelijk van de groei in elke sector. Hier "kost" het samenstellingseffect het gemiddelde reële loon 1 procentpunt groei.

Gr. 3 Evolutie van de totale werkgelegenheid (.000, 2008-2019) en het niveau van verloning per gewerkt uur (werknemers, €, 2019)

Bron : NBB, eigen berekeningen. De stippellijn geeft het gemiddelde uurloon in België in 2019 weer.

Achter de lagere groei van de productiviteit en het uurloon gaan belangrijke vraagstukken schuil, met name voor de overheidsfinanciën, die op macro-economische schaal iets meer dan de helft van het product van de economische activiteit "vangen". Hieraan moet worden toegevoegd dat de zogenaamde niet-marktsectoren⁸, met inbegrip van onderwijs, gezondheidszorg en sociale actie, waaraan administratie en defensie moeten worden toegevoegd, geheel of gedeeltelijk afhankelijk zijn van overheidsmiddelen. Enerzijds is hun ontwikkeling een stuwende kracht voor de werkgelegenheidscreatie in België, anderzijds verhoogt zij de druk op de overheidsfinanciën, temeer daar de rest van de economie niet dezelfde ontwikkeling doormaakt. De sectorale verschuiving heeft dus niet alleen een impact op de evolutie van bepaalde macro-economische indicatoren, maar ook op de collectieve welvaartschepping. Zo houdt de door de Studiecommissie voor de vergrijzing aangenomen hypothese rekening met een groei van de arbeidsproductiviteit van ongeveer 1,2%, wat als de hoger beschreven evoluties zich verderzetten, weinig waarschijnlijk lijkt. Een lagere groei zou resulteren in nog hogere relatieve kosten van de vergrijzing.

Conclusie

Een economie, en a fortiori haar arbeidsmarkt, is voortdurend in beweging, zeker als wij haar over een lange periode bezien. Tussen de financiële crisis en de Covid-crisis zijn er in België twee ontwikkelingen die in het oog springen. Enerzijds is er, wat de werkgelegenheid betreft, een aanzienlijke verschuiving opgetreden van de marktsectoren naar sectoren die overwegend niet-marktgebonden zijn en verband houden met de ondersteuning van mensen. Samen zijn deze sectoren verantwoordelijk voor een derde

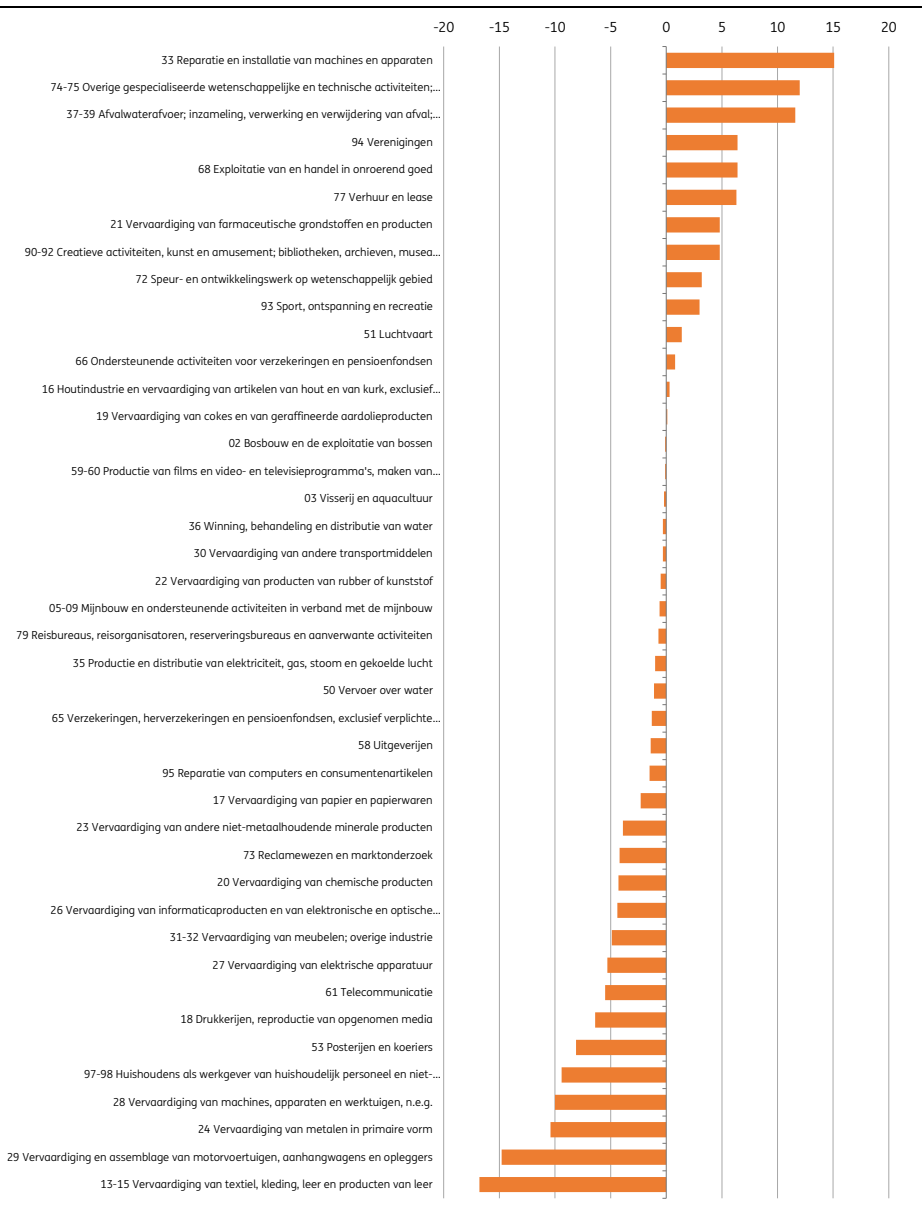
⁸ De term "markt" of "niet-markt" is niet identiek aan het onderscheid tussen "publiek" en "privé". De sector van de verpleegtehuizen, bijvoorbeeld, heeft een belangrijke privé component. Niet-markt" daarentegen verwijst naar het feit dat de meeste diensten niet onderhevig zijn aan marktwerking. Dit is duidelijk het geval voor de administratie, het onderwijs, de gezondheidszorg en de verpleeghuizen. In sommige sectoren, zoals verpleeghuizen (zonder zorg), kan de grens vager zijn.

van de in België gecreëerde banen, terwijl het overgrote deel van de banenverliezen zich in de marktsectoren voordoet.

Anderzijds kan in de marktsector de tertiaïsering van de economie en de specialisering van de activiteiten worden waargenomen, evenals de opkomst van nieuwe technologieën, zoals blijkt uit de sector computerprogrammering en consultancy.

Deze ontwikkelingen zijn het resultaat van wereldwijde trends, maar ook van sociologische en economische beleidskeuzes. Ze zijn op zichzelf niet goed of slecht. Maar zij verklaren wel de ogenschijnlijk teleurstellende ontwikkeling van bepaalde variabelen en zijn vooral niet neutraal ten aanzien van de ontwikkeling van de collectieve welvaartscreatie en de overheidsfinanciën.

Annexe I : Netto toename (+) of afname (-) van de werkgelegenheid in de verschillende sectoren van de economie (.000, 2008 – 2019) (<50.000 werknemers)

Bron : NBB, eigen berekeningen

Conjunctuur: geen impact op de werkgelegenheid ... kan dat?

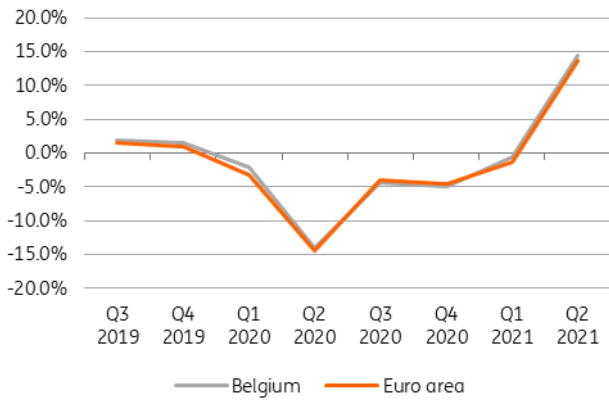
Met 1,4% groei in het tweede kwartaal van dit jaar lijkt de Belgische economie het herstel te hebben ingezet, ook al was het land in de greep van de derde golf van de pandemie. Het Belgische bbp lag in het tweede kwartaal nog altijd 2,5% lager dan vóór de crisis.

Op de arbeidsmarkt doen zich interessante ontwikkelingen voor. In het eerste kwartaal (cijfers voor het tweede kwartaal zijn nog niet beschikbaar) kwamen er per saldo 7.200 banen bij, vooral in de juridische, boekhoudkundige en administratieve dienstverlening, maar ook bij de overheid en in de gezondheidszorg. In de handel, het transport en de horeca nam de werkgelegenheid daarentegen verder af (daar gingen sinds het begin van de crisis al 30.000 banen verloren). Alles bij elkaar zijn 5 miljoen mensen aan het werk (werknemers en zelfstandigen), ongeveer evenveel als net voor het uitbreken van de crisis.

Als er minder activiteit is dan voor de crisis, maar de werkgelegenheid opnieuw op het oude niveau zit, betekent dat normaal gezien dat de productiviteit sterk is afgenomen. Dat is echter buiten het massale gebruik van de tijdelijke coronawerkloosheid gerekend. In Juni waren er 1,7 miljoen werkloosheidsdagen, evenveel als 77.000 voltijdse equivalenten of 1,5% van de totale werkgelegenheid, wat beter overeenkomt met de afname van de activiteit.

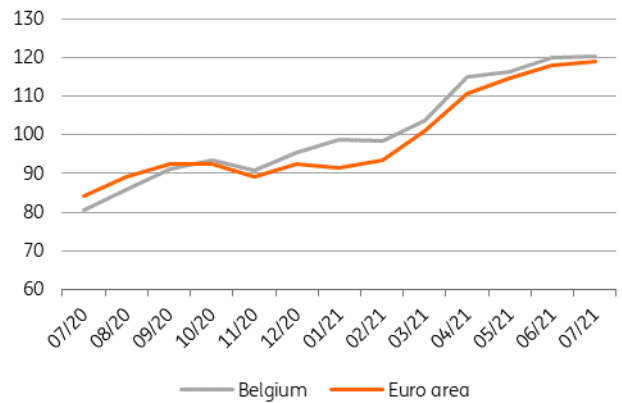
We benadrukken dan ook dat een belangrijke voorwaarde voor de stopzetting van de speciale werkloosheidsregeling in het kader van Covid-19 is dat de economie in een fase van sterke groei zit. Het grootschalige gebruik van het systeem houdt namelijk heel wat banen in stand bij bedrijven die in de verleiding kunnen komen hun personeelsbestand te herstructureren als de vraag niet duurzaam hersteld is wanneer de steun afloopt. De uitfasering van de maatregelen om de economie te ondersteunen, in het bijzonder de coronawerkloosheid, moet dus omzichtig worden aangepakt wanneer de economie herstelt. Het moment van de waarheid zal waarschijnlijk het laatste kwartaal van het jaar zijn.

C1 BBP groei (JoJ)

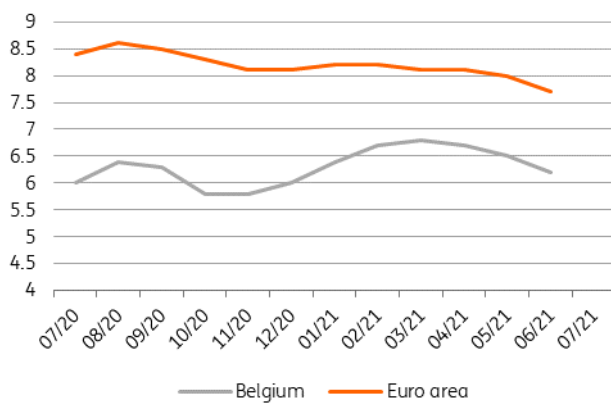
Bron: Refinitiv Datastream

C2 Vertrouwensindicator (ESI - LT gemid. = 100)

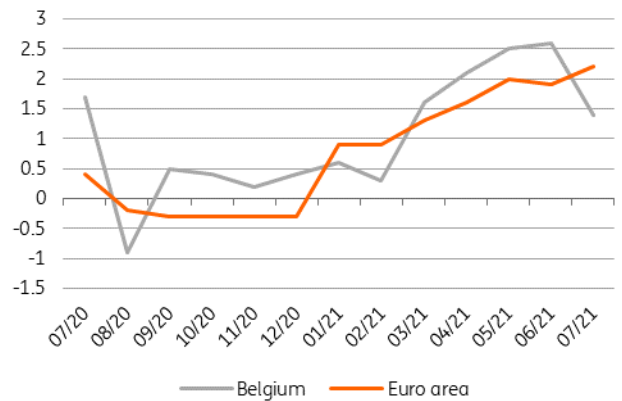
Bron: Refinitiv Datastream

C3 Geharmoniseerde werkloosheidsgraad (%)

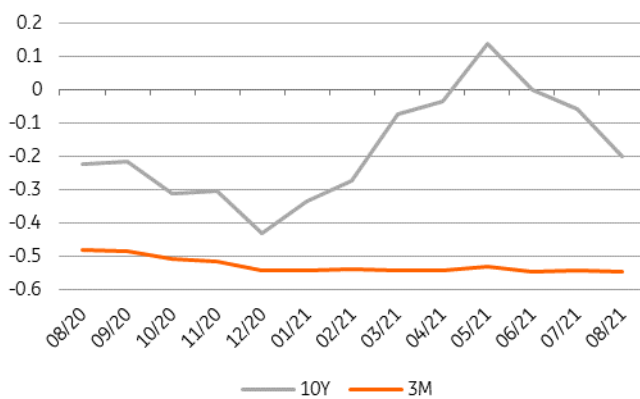
Bron: Refinitiv Datastream

C4 Geharmoniseerde inflatie (%)

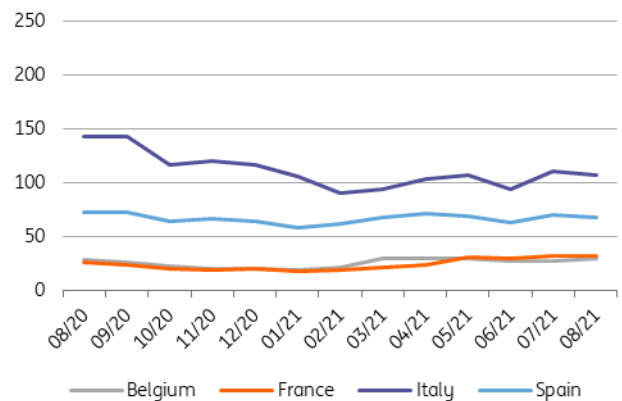
Bron: Refinitiv Datastream

C5 Rente (OLO 10 Jr en Euribor 3 maanden - %)

Bron: Refinitiv Datastream

C6 Risicopremie op staatsobligaties (vs. Duitsland - bp)

Bron: Refinitiv Datastream

Tableau C7 : Voornaamste vooruitzichten voor de Belgische economie

		2017	2018	2019	2020	2021	2022
Economie		%JoJ					
Bruto Binnenlands Product (BBP)		1.6%	1.8%	1.8%	-6.3%	5.1%	2.9%
Privé consumptie		1.9%	1.9%	1.5%	-8.7%	4.9%	5.1%
Overheidsconsumptie		0.2%	1.3%	1.6%	0.6%	3.6%	2.3%
Investerings		1.4%	3.4%	3.5%	-6.9%	9.3%	1.4%
Uitvoer		5.5%	0.6%	1.0%	-4.6%	5.0%	2.7%
Invoer		5.2%	1.3%	0.8%	-4.3%	3.6%	3.1%
Overige indicatoren		%JoJ					
Inflatie (CPI)		2.1%	2.1%	1.4%	0.7%	1.5%	1.5%
Werkloosheidsgraad (Eurostat)	Niveau	7.1%	6.0%	5.4%	5.6%	6.4%	6.5%
Werkgelegenheid (in gewerkte uren)		1.6%	1.5%	1.6%	0.0%	0.6%	0.9%
Vastgoed prijs	jaargem.	2.6%	3.6%	4.4%	5.0%	7.0%	2.0%
	K4/K4	2.1%	4.2%	5.2%	5.7%	2.5%	2.0%
Aantal transacties	,000	124	130	150	110	120	130
Begrotingssaldo	% BBP	-0.7%	-0.8%	-1.9%	-9.4%	-5.4%	-3.7%
Overheidsschuld	% BBP	102.0%	99.8%	98.1%	114.1%	112.5%	111.4%
Rente en valuta (einde periode)							
ECB rente (MRO)	%	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
ECB rente (Facility Deposit)	%	-0.50	-0.50	-0.50	-0.50	-0.50	-0.50
Euribor, 3M	%	-0.33	-0.31	-0.38	-0.50	-0.50	-0.40
OLO 10J	%	0.64	0.77	0.10	-0.40	0.25	0.50
EUR/USD	USD per €	1.20	1.14	1.12	1.20	1.23	1.15

Bron: Refinitiv Datastream, BNB, ONEM, SPF Economie, prévisions : ING

Disclaimer

Deze publicatie, opgesteld door de afdeling Economische en Financiële Analyse van ING België N.V. ("ING") is uitsluitend bedoeld ter informatie en houdt geen rekening met de beleggingsdoelstellingen, financiële situatie of middelen van een bepaalde gebruiker. De informatie in deze publicatie is geen aanbeveling om te beleggen en is geen juridisch, fiscaal of beleggingsadvies noch een aanbod of uitnodiging om financiële instrumenten te kopen of te verkopen. Alle redelijke maatregelen werden genomen om ervoor te zorgen dat deze publicatie niet onwaar of misleidend is, maar ING kan niet garanderen dat de informatie volledig is of de informatie meegedeeld door derden correct is. ING is niet aansprakelijk voor directe, indirecte of gevolgschade die voortvloeit uit het gebruik van deze publicatie, behoudens grove fout van ING. Tenzij anders vermeld, zijn eventuele opinies, voorspellingen of schattingen uitsluitend toe te rekenen aan de auteur(s), zoals deze gelden op de publicatiedatum. Bovendien kunnen deze zonder voorafgaande kennisgeving worden gewijzigd.

Mogelijk is de verspreiding van deze publicatie onderworpen aan wettelijke of reglementaire beperkingen in verschillende rechtsgebieden en wie die deze publicatie in handen krijgt, dient zich te informeren over, en zich te houden aan, deze beperkingen.

Op dit rapport zijn auteurs- en databankrechten van toepassing en dit rapport mag niet gereproduceerd, verspreid of gepubliceerd worden voor welke doeleinden dan ook zonder de voorafgaandelijke, uitdrukkelijke en schriftelijke toestemming van ING. Alle rechten voorbehouden. Aan de publicerende juridische entiteit, ING België N.V is vergunning verleend door de Nationale Bank van België en zij staat onder toezicht van de Europese Centrale Bank (ECB), de Nationale Bank van België (NBB) en de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten (FSMA). ING België N.V. is opgericht in België (ondernemingsnummer 0403.200.393 te Brussel).

Voor Amerikaanse beleggers: Wie dit rapport wenst te bespreken of transacties wenst uit te voeren met de effecten die hierin besproken werden, dient contact op te nemen met ING Financial Markets LLC, dat lid is van de NYSE, FINRA en SIPC en onderdeel is van ING, en dat de verantwoordelijkheid draagt voor de verspreiding van dit rapport in de Verenigde Staten conform de toepasselijke voorschriften.

Verantwoordelijke uitgever: Peter Vanden Houte, Marnixlaan 24, 1000 Brussel, België.